

1. Válaszd ki az egyedül helyes választ a kérdésekre, majd jelöld a lenti táblázatban X jellel! (10 pont)

1.1. Mit jelent a *kanón* görög, ill. *káne* héber szó, amelyből a mi kánon szavunk származik?
 a) kanna b) nád, mérővessző, szabály c) többszólamú templomi karének

1.2. Melyik, részben elveszett apokrif műre utalhat Júdás levelének 9. verse, ahol Mihály arkangyalnak a Sátánnal való vitájáról van szó?
 a) Ézsaiás mártíromsága b) Jubileumok könyve c) Mózes mennybemenetele

1.3. A Makkabeusok I. könyve melyik nem bibliai, de Jézus korában is megünnepeelt zsidó ünnep eredetét beszéli el?
 a) Templomszentelés b) Tisa Beáv c) Ómerszámlálás

1.4. Melyik apokrif könyvet tartalmazza a Szeptuaginta fordítás?
 a) 4. Ezsdrás b) A 12 pátriárka testamentuma c) Bárak könyve

1.5. Melyik apokrif könyv nem kötődik Dániel könyvéhez a Szeptuagintában?
 a) Judit könyve b) Bél és a sárkány c) Zsuzsanna és a vének

1.6. Melyik időpontok között íródtak az Újszövetség könyvei?
 a) i.sz. 50-100. b) i.sz. 32-50 c) i.sz. 70-95.

1.7. Ki és mikor használta először a *kánon* szót az Újszövetség 27 könyvére vonatkozóan?
 a) Tertullianus 220-ban b) Irenaeus 190-ben c) Athanasziosz 367-ben

1.8. Melyik ószövetségi könyv prófétai ihletettségéről nem volt vita a javnei tanácskozáson?
 a) Eszter b) Ruth c) Énekek éneke

1.9. Ki szerkesztette a *Diatesszaront*?
 a) Tatianosz b) Jusztinosz c) Markión

1.10. Melyik császárnak írt levelet ifjabb Plinius a keresztények ügyében?
 a) Vespasianus b) Domitianus c) Traianus

	1.1.	1.2.	1.3.	1.4.	1.5.	1.6.	1.7.	1.8.	1.9.	1.10.
a)										
b)										
c)										

2. Párosítsd a személyeket a rájuk jellemző hellyel illetve leírással! (10 pont)

1. Római Kelemen	a. Lugdunum (Lyon) püspöke, Polükarposz tanítványa
2. Ignatius	b. a kis-ázsiai Szinopéből Rómába jött tévtanító
3. Polükarposz	c. Hierapolisz püspöke
4. Papiasz	d. Róma püspöke, levél Korinthuszba 95. körül
5. Jusztinosz	e. Szmürna püspöke, János tanítványa
6. Origenész	f. Karthágóban rétor, teológus,
7. Markión	g. apologéta Rómában Antoninus Pius idején
8. Irenaeus	h. Alexandria püspöke, egyik húsvéti levele a kánont tartalmazza
9. Tertullianus	i. alexandriai teológus, az allegorikus írásmagyarázat képviselője
10. Athanasziosz	j. Antiokhia vértanú püspöke, 7 gyülekezetnek írt levelet úton Róma felé

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.

3. a. Hogyan válaszolja meg Pál a saját kérdését a Róma levél 3. fejezetében:

„Mi tekintetben különb hát a zsidó? Vagy micsoda haszna van a körülmetélkedésnek? Minden tekintetben sok. Mindenekelőtt, hogy”

3. b. Mi ennek a versnek a jelentősége a Biblia (különösen az Ószövetség) kánonja szempontjából? (3 pont)

4. Mikorra datálható a legkorábbi ma ismert újszövetségi kéziratrészlet és melyik könyvből származik? Mi a jelentősége ennek a kéziratnak? (3 pont)

5. Említs meg legalább három korai keresztény szerzőt az I. század végéről illetve a II. század első harmadából, akik tanúskodnak az Újszövetség szövegének hitelessége mellett. (3 pont)

6. Mik voltak Markión tévtanításának legfőbb jellemzői? Milyen hatása volt Markión „kánonjának”? (5 pont)

7. Melyik három nagybetűs kódex tartalmazza a teljes vagy majdnem a teljes Újszövetséget? Nevezd meg őket és írd le, hányadik századi az eredetük? (6 pont)

8. Melyek voltak a kanonizálás kritériumai? (3 pont)

9. Melyik két római császár idején volt már az I. században keresztényüldözés, és pontosan melyik évtizedekben? Említs meg egy-egy vértanút mindkét császár idejéből! (4 pont)

10. Mik voltak az úgynevezett Decius-igazolványok? Kiket neveztek ekkoriban *lapsinak*? (3 pont)

11. Melyik korai keresztény iratból származik az alábbi idézet? Mikor íródott és mi volt a mű célja? (3 pont)

„1,1. Két út van: egy az életé, egy a halálé, a két út között pedig igen nagy a különbség. 2. Az élet útja ez: Először is „szeresd az Istent”, aki megteremtett téged, másodszor pedig „embertársadat, mint önmagadat”; mindazt, amiről nem akarsz, hogy megtörténjék veled, te se tedd meg a másikkal.”

12. Melyik korai keresztény iratból származik az alábbi idézet? Mikor íródott? Kire utal a „mi” és kire az „ők” kifejezéssel? Mi a mű egyháztörténeti jelentősége? (4 pont)

„A szövetség valóban a miénk, ők azonban mindörökké elvesztették a szövetséget, melyet Mózes átvett. Az Írás ugyanis azt mondja: „És Mózes negyven nap és negyven éjjel böjtölt a hegyen, és átvette a szövetséget az Úrtól, a kőtáblákat, melyeket az Úr ujja írt” 8. A szövetséget eljátszották azonban, amikor a bálványokhoz fordultak.”

13. Kitől származik az alábbi idézet? Mi a mű címe és mikor íródott? Miért fontos kiemelnie Márk és Lukács esetében a Péterhez és Pálhoz való viszonyukat? Mi a jelentősége a műnek a Szentírás hitelessége szempontjából? (5 pont)

III, 1,1. Így adta közre Máté a héberek között saját nyelvükön az Evangéliumot írott formában, éppen abban az időben, amikor Péter és Pál Rómában hirdették az Evangéliumot és a gyülekezet megalapításán fáradoztak. Az ő eltávozásuk után pedig Márk, aki Péter tanítványa és tolmácsa volt, maga is ránk hagyta Péternek általa lejegyzett igehirdetéseit. Lukács, Pál útítársa is könyvbe foglalta az Evangéliumot, amelyet az hirdetett. Majd pedig János, az Úr tanítványa, aki az ő keblén nyugodott, maga is kiadta az Evangéliumot, amikor az ázsiai Epheszoszban tartózkodott.

1. Válaszd ki az egyedül helyes választ a kérdésekre, majd jelöld a lenti táblázatban X jellel! (10 pont)

1.1. Mit jelent a *kanón* görög, ill. *káne* héber szó, amelyből a mi kánon szavunk származik?

- a) kanna **b) nád, mérővessző, szabály** c) többszólamú templomi karének

1.2. Melyik, részben elveszett apokrif műre utalhat Júdás levelének 9. verse, ahol Mihály arkangyalnak a Sátánnal való vitájáról van szó?

- a) Ézsaiás mártíromsága b) Jubileumok könyve **c) Mózes mennybemenetele**

1.3. A Makkabeusok I. könyve melyik nem bibliai, de Jézus korában is megünnepeelt zsidó ünnep eredetét beszéli el?

- a) Templomszentelés** b) Tisa Beáv c) Ómerszámlálás

1.4. Melyik apokrif könyvet tartalmazza a Szeptuaginta fordítás?

- a) 4. Ezsdrás b) A 12 pátriárka testamentuma **c) Báruk könyve**

1.5. Melyik apokrif könyv nem kötődik Dániel könyvéhez a Szeptuagintában?

- a) Judit könyve** b) Bél és a sárkány c) Zsuzsanna és a vének

1.6. Melyik időpontok között íródtak az Újszövetség könyvei?

- a) i.sz. 50-100.** b) i.sz. 32-50 c) i.sz. 70-95.

1.7. Ki és mikor használta először a *kánon* szót az Újszövetség 27 könyvére vonatkozóan?

- a) Tertullianus 220-ban b) Irenaeus 190-ben **c) Athanasziosz 367-ben**

1.8. Melyik ószövetségi könyv prófétai ihletettségeről nem volt vita a javnei tanácskozáson?

- a) Eszter **b) Ruth** c) Énekek éneke

1.9. Ki szerkesztette a *Diatesszaront*?

- a) Tatianosz** b) Jusztinosz c) Markión

1.10. Melyik császárnak írt levelet ifjabb Plinius a keresztények ügyében?

- a) Vespasianus b) Domitianus **c) Traianus**

	1.1.	1.2.	1.3.	1.4.	1.5.	1.6.	1.7.	1.8.	1.9.	1.10.
a)			x		x	x			x	
b)	x							x		
c)		x		x			x			x

2. Párosítsd a személyeket a rájuk jellemző hellyel illetve leírással! (10 pont)

1. Római Kelemen	a. Lugdunum (Lyon) püspöke, Polükarposz tanítványa
2. Ignatius	b. a kis-ázsiai Szinopéból Rómába jött tévtanító
3. Polükarposz	c. Hierapolisz püspöke
4. Papiasz	d. Róma püspöke, levél Korinthuszba 95. körül
5. Jusztinosz	e. Szmürna püspöke, János tanítványa
6. Origenész	f. Karthágóban rétor, teológus,
7. Markión	g. apologéta Rómában Antoninus Pius idején
8. Irenaeus	h. Alexandria püspöke, egyik húsvéti levele a kánont tartalmazza
9. Tertullianus	i. alexandriai teológus, az allegorikus írásmagyarázat képviselője
10. Athanasziosz	j. Antiokhia vértanú püspöke, 7 gyülekezetnek írt levelet úton Róma felé

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
d	j	e	c	g	i	b	a	f	h

3. a. Hogyan válaszolja meg Pál a saját kérdését a Róma levél 3. fejezetében:

„Mi tekintetben különb hát a zsidó? Vagy micsoda haszna van a körülmetélkedésnek? Minden tekintetben sok. Mindenekelőtt, hogy Isten rájuk bízta a beszédeit.”

3. b. Mi ennek a versnek a jelentősége a Biblia (különösen az Ószövetség) kánonja szempontjából? (3 pont)

Az, hogy a zsidóság képviselői (Ezdrás, Nehémiás, Aggeus, Zakariás, Malakiás próféták, a Nagy Gyülekezet Férfiai) voltak hivatottak bizonyosságot tenni, mi Isten írott beszéde, és az Egyház is az ő tanúságukat fogadja el az Ószövetség Kánonjánál. Ezért nem tekintjük a Szentírás részének a Malakiás könyve után írt apokrif/pszeudepigráf műveket, hanem csak a héber Biblia könyveit.

4. Mikorra datálható a legkorábbi ma ismert újszövetségi kéziratrészlet és melyik könyvből származik? Mi a jelentősége ennek a kéziratnak? (3 pont)

- **Kr.u. 120. körülre (Chester Beatty papirusz, p45)**
- **János evangélium 18. fejezetből**
- **János evangéliuma papiruszkézirata már a keletkezése után 30 évvel eljutott Egyiptomba, ahol a kéziratot találták**

5. Említs meg legalább három korai keresztény szerzőt az I. század végéről illetve a II. század első harmadából, akik tanúskodnak az Újszövetség szövegének hitelessége mellett. (3 pont)

- **Római Kelemen**
- **Papiasz, Hierapolisz püspöke**
- **Ignatius, Antiokhia püspöke**

6. Mik voltak Markión tévtanításának legfőbb jellemzői? Milyen hatása volt Markión „kánonjának”? (5 pont)

- **Dualizmus: két isten tana, az Ószövetség Istene, a teremtő gonosz, aki a Törvény szigora alapján ítél <- -> Jézus kegyelmes atyja a szeretet Istene**
- **Doketizmus: Jézus nem volt valóságos ember, nem volt igazi teste csak látszólagos, szenvedése is csak látszólagos volt**
- **Antitézisek**
- **Az Ószövetséget elvetette, az ÚSZ-ből csak a Luk.ev. megcsonkított változatát és Pál tíz levelének általa „szerkesztett” változatát tartotta hitelesnek, ez volt Markión kánonja**
- **Markión „kánonja” hatására a keresztények is elkezdtek tisztázni az Újszövetség könyveinek hitelességét, és védelmezni az evangélium és a többi apostoli irat hitelességét.**

7. Melyik három nagybetűs kódex tartalmazza a teljes vagy majdnem a teljes Újszövetséget? Nevezd meg őket és írd le, hányadik századi az eredetük? (6 pont)

- **Codex Sinaiticus (4.sz.)**
- **Codex Vaticanus (4.sz.)**
- **Codex Alexandrinus (5.sz.)**

8. Melyek voltak a kanonizálás kritériumai? (3 pont)

- **Apostoli** (vagy apostol által jóváhagyott) szerzőség,
- **Tartalmi összhang** a többi elfogadott szentírási irattal
- A gyülekezetek többsége által **használatban lévő** illetve **elterjedt**

9. Melyik két római császár idején volt már az I. században keresztényüldözés, és pontosan melyik évtizedekben? Említs meg egy-egy vértanút mindkét császár idejéből! (4 pont)

- **Neró császár alatt, Kr.u. 64.**
 - **Péter / Pál apostolok**
- **Domitianus császár alatt, 90-es évek**
 - **Antipász, Pergamon püspöke**

10. Mik voltak az úgynevezett Decius-igazolványok? Kiket neveztek ekkoriban *lapsinak*? (3 pont)

- **Decius császár 250-ben elrendelte, hogy minden közhivatalt viselőnek áldoznia kell a császár génuszának, aki nem tette, azt előbb hivatalvesztéssel, majd halállal büntette, aki megtette a pogány áldozatot, annak igazolvást, ún. Decius igazolványt adtak ki.**
- **A lapsi (bukottak) azokat a keresztényeket, köztük vezetőket is jelenti, akik az üldözés alatt elbuktak, megtagadták keresztény mivoltukat, hamis áldozási igazolványt vásároltak.**

11. Melyik korai keresztény iratból származik az alábbi idézet? Mikor íródott és mi volt a mű célja? (3 pont)

„1,1. Két út van: egy az életé, egy a halálé, a két út között pedig igen nagy a különbség. 2. Az élet útja ez: Először is „szeresd az Istent”, aki megteremtett téged, másodszor pedig „embertársadat, mint önmagadat”; mindazt, amiről nem akarsz, hogy megtörténjék veled, te se tedd meg a másikkal.”

- **Didakhé, a 12 apostol tanítása**
- **Kr.u. 1. század vége**
- **Olyan nem-zsidó megtérőknek szóló tanítás, akik megtértek, és a vízkereszttség előtt ebből tanítottak nekik**

12. Melyik korai keresztény iratból származik az alábbi idézet? Mikor íródott? Kire utal a „mi” és kire az „ők” kifejezéssel? Mi a mű egyháztörténeti jelentősége? (4 pont)

„A szövetség valóban a miénk, ők azonban mindörökké elvesztették a szövetséget, melyet Mózes átvett. Az Írás ugyanis azt mondja: „És Mózes negyven nap és negyven éjjel böjtölt a hegyen, és átvette a szövetséget az Úrtól, a kőtáblákat, melyeket az Úr ujja írt” 8. A szövetséget eljátszották azonban, amikor a bálványokhoz fordultak. ”

- **Barnabás levele**
- **Kr.u. 130. körül**
- **Ők a zsidók, mi a keresztények**
- **A mű a helyettesítési teológiát alapozza meg**

13. Kitől származik az alábbi idézet? Mi a mű címe és mikor íródott? Miért fontos kiemelnie Márk és Lukács esetében a Péterhez és Pálhoz való viszonyukat? Mi a jelentősége a műnek a Szentírás hitelessége szempontjából? (5 pont)

III, 1,1. Így adta közre Máté a héberek között saját nyelvükön az Evangéliumot írott formában, éppen abban az időben, amikor Péter és Pál Rómában hirdették az Evangéliumot és a gyülekezet megalapításán fáradoztak. Az ő eltávozásuk után pedig Márk, aki Péter tanítványa és tolmácsa volt, maga is rájuk hagyta Péternek általa lejegyzett igehirdetéseit. Lukács, Pál útítársa is könyvbe foglalta az Evangéliumot, amelyet az hirdetett. Majd pedig János, az Úr tanítványa, aki az ő keblén nyugodott, maga is kiadta az Evangéliumot, amikor az ázsiai Epheszoszban tartózkodott.

- **Irenaeus**
- **Eretnekségek ellen, Kr.u. 185. körül**
- **Az, hogy minden újszövetségi könyv mögött apostoli szerző áll**
- **Szinte az összes újszövetségi műből idéz**